

Vážení potomci přeživších, vážený pane prezidente, vážený pane předsedo vlády, dámy a pánové, vážení hosté!

Stát zde je pro mě velkou poctou a také nesmírnou radostí. Jsem šťastný, že se po desítkách let zdárně završuje komplikovaná cesta ke vzniku památníku romského holocaustu. Že byl splacen dluh, že byla zacelena díra v naší historické paměti.

Nedaleko berlínského Bundestagu se nachází památník holocaustu evropských Romů a Sintů. Vodní plocha je lemovaná dlaždicemi se jmény šedesáti devíti míst romského utrpení:

Jasenovac, Lodž, Mechelen, Westerbork, Belžec, Treblinka, Osvětim, Komárno. A také Lety u Písku a Hodonín u Kunštátu. Historici odhadují počet obětí genocidy Romů a Sintů na půl milionu.

Před několika týdny přijala naše vláda definici anticiganismu – konkrétní podoby rasismu, která znevažuje romské dějiny a romskou kulturu a Romy vystavuje různým podobám stereotypizace a diskriminace. Jednou z podob je také zkreslování či popírání genocidy Romů za druhé světové války.

V uplynulých desetiletích jsme byli v souvislosti s táborem v Letech u Písku svědky různě motivovaných primitivních i sofistikovaných snah znevážit míru i rozsah romského utrpení.

Zásadní roli v jejich umlčení sehrál též tým pana docenta Pavla Vařeky z katedry archeologie Západočeské univerzity v Plzni. Během výzkumu archeologové odhalili obrysy táborového dvora s pozůstatky řad menších dřevěných baráček, kde byli umístěni vězni, pozůstatky dvou velkých vězeňských baráků, základy zděných staveb sloužících jako umývárna, prádelna, stáj, nebo dezinfekční stanice. A vyzvedli také pozůstatky osobních předmětů.

Je mezi nimi i dětský malovaný plechový hrníček. Nedozvíme se, komu patřil, o obětech víme málo. V Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu zemřely stovky lidí a během roku 1943 byly čtyři a půl tisíce českých a moravských Romů deportovány do vyhlazovacího tábora Auschwitz-Birkenau. Většina z nich byla umístěna do sekce BIIe, tzv. cikánského rodinného tábora, a byla zavražděna v plynových komorách či zemřela během pochodů smrti. Genocidu přežilo necelých pět stovek lidí.

Po válce se o vraždění českých a moravských Romů, natož o spolupodílu protektorátních úřadů nemluvílo, během komunistické diktatury samozřejmě také ne a Romové byli i nadále obětí sociální segregace.

V devadesátých letech vzniklo Muzeum romské kultury a začalo úsilí o vybudování pamětních míst v Kunštátu u Hodonína a zde v Letech. Po několika desetiletích se toto úsilí zdárně naplnilo.

Pevně věřím, že i tento památník přispěje k tomu, že lépe pochopíme vlastní historii a přijmeme zodpovědnost za minulost. Že nedopustíme segregaci a rasismus, že budeme ze všech sil budovat občanský národ, z něhož nebude nikdo vylučován.

A že budeme naše děti učit nezapomínat na oběti a na příčiny strašných událostí, které vedly k tomu opuštěnému a otlučenému malovanému dětskému hrníčku.

Děkujeme!